

OBSAH

XENOFÓN, ŽIVOT A DÍLO (L. SVOBODA)
(7)VZPOMÍNKY NA SÓKRATA
(19)

KNIHA PRVNÍ

- 1/ *Xenofón dokazuje neoprávněnost obvinění, že Sókratés neuznává bohy uznávané v Athénách.*
(21)
- 2/ *Xenofón vyvrací obvinění, že Sókratés kazil mládež.*
(25)
- 3/ *Sókratovy názory o bozích, jídle, pití a lásce.*
(39)
- 4/ *Sókratés dokazuje, že bozi existují a starají se o lidi.*
(43)
- 5/ *Sókratés doporučuje sebeovládání jako základ všech ctností.*
(48)
- 6/ *Sókratés hájí své životní zásady a odmítá Antifóna, který mu vytýká, jak jí, jak se obléká a že učí zdarma.*
(49)
- 7/ *Sókratés varuje své přátele před vychloubáním neexistujícími znalostmi.*
(53)

KNIHA DRUHÁ

- 1/ *Sókratův rozhovor s Aristippem o ctnosti a o sebeovládání. Héraklés na rozcestí.*
(55)
- 2/ *Sókratés napomíná syna, aby byl vděčný své matce a měl ji v úctě.*
(66)

- 3/ *Sókratés domlouvá Chairekratovi, aby žil se svým bratrem ve svornosti.*
(70)
- 4/ *O ceně přátelství.*
(74)
- 5/ *Rozhovor s Antisthenem o různé hodnotě přátel.*
(76)
- 6/ *Rozhovor s Kritobúlem o vybírání přátel a jednání s nimi.*
(77)
- 7/ *Sókratés doporučuje Aristarchovi, aby se věnoval užitečné činnosti,
která zabezpečí jeho rodině blahobyť,
vzájemné uznání a spokojenost.*
(86)
- 8/ *Sókratés rozmlouvá s Euthérem o zodpovědnosti.*
(90)
- 9/ *Sókratés radí Kritónovi,
jak se zajistit proti obvinění křivých žalobců.*
(91)
- 10/ *Sókratés přemluví Diodóra,
aby pomohl Hermogenovi a získal v něm dobrého přítele.*
(93)

KNIHA TŘETÍ

- 1/ *Kdo touží po úřadě, musí si získat vzdělání.*
(95)
- 2/ *O povinnostech vojevůdce.*
(98)
- 3/ *Co musí znát velitel jízdy.*
(99)
- 4/ *Sókratés dokazuje Nikomachidovi,
že dobrý hospodář má v podstatě všechny vlastnosti,
které má mít vojevůdce.*
(102)
- 5/ *Sókratésův rozhovor s mladším Periklem o možnostech,
jak obnovit starou athénskou statečnost
a pomoci athénským zbraním k novým úspěchům.*
(105)
- 6/ *Sókratés přesvědčí Glaukóna,
který by přes své velké mládí chtěl zastávat veřejné funkce,
že účast na správě státu vyžaduje důkladnou přípravu.*
(111)

- 7/ *Sókratés povzbuzuje Charmida, aby se věnoval veřejné činnosti, protože má pro ni všechny předpoklady.*
(116)
- 8/ *Sókratův rozhovor s Aristippem o tom, co je dobré a krásné. Neexistuje krásno a dobro samo o sobě, ale ve vztahu k účelu.*
(118)
- 9/ *Sókratův výklad některých pojmů, jako je statečnost, moudrost, rozumnost, spravedlivost, šilenství, závist, zahálka, vláda, štěstí.*
(121)
- 10/ *Sókratovy rozhovory s výtvarnými umělci o podstatě umění.*
(124)
- 11/ *Sókratův rozhovor s hetérou Theodotou o získávání oddaných přátel.*
(128)
- 12/ *Sókratés dokazuje Epigenovi důležitost tělesného cvičení jak pro tělo, tak pro duši.*
(133)
- 13/ *Několik Sókratových vtipných výroků.*
(135)
- 14/ *Příklady dosvědčující, jak Sókratés vedl své přátele ke střídmosti v jídle.*
(137)

KNIHA ČTVRTÁ

- 1/ *Nedostane-li se mladému člověku řádné výchovy, je mu nadání a bohatství spíš ke škodě.*
(139)
- 2/ *Sókratova rozmluva s Euthydémem vrcholí požadavkem, aby se každý snažil především poznat sám sebe.*
(141)
- 3/ *Sókratés dokazuje Euthydémovi, že se bohové o lidi starají a že je za to lidé mají ctít a důvěřovat jim.*
(154)
- 4/ *Sókratův rozhovor se sofistou Hippiou o spravedlivosti a o přirozených zákonech.*
(158)

5/ *Rozhovor s Euthydémem ukazuje, jak Sókratés přispíval k výchově platných členů společnosti poučováním o zdrženlivosti. Jeho vlastní život mohl v tomto ohledu sloužit jako příklad.*

(167)

6/ *V rozhovoru s Euthydémem je podáno několik příkladů sókratovské dialektiky, jejímž cílem je přesným rozlišováním pojmů dokázat zvláštní ráz každé věci.*

(170)

7/ *Sókratés poučuje své přátele, do jaké míry je potřebné teoretické vzdělání v geometrii, astronomii, matematice apod.*

(177)

8/ *Odsouzení Sókrata k smrti nepřineslo hanbu jemu, ale jeho soudcům. Zemřel v něm nejlepší a nejšťastnější ze všech lidí.*

(179)

HOSTINA

1/ *Kalliás oslavuje Autolykovo vítězství v pankratiu hostinou, na kterou je pozván také Sókratés a několik jeho přátel. Autolykova krása na všechny silně zapůsobí.*

Bez pozvání přijde také šprýmař Filippas.

(185)

2/ *Po skončení jídla chvíli poslouchají hudbu a potom debatují o voňavkách, výchově žen, výcviku ve statečnosti, tanci a pití vína.*

(188)

3/ *Ze Sókratova podnětu uvádí každý člen společnosti, v čem podle svého názoru vyniká nad ostatními a na čem si nejvíce zakládá.*

(194)

4/ *Jeden host za druhým zdůvodňuje své předcházející údaje, na čem si zakládá. Kalliás mluví o tom, jak vede své přátele ke spravedlivosti tím, že jim dává peníze, Nikératos mluví o užitečnosti Homéra, Kritobúlos o své kráse, Charmidés o své chudobě, Antisthenés, ačkoliv je z nich nejchudší, o svém bohatství, Hermogenés o svých přátelích — bozích, Filippas o svém umění rozesmávat lidi, Syrákúsan vidí své štěstí v hlouposti lidí, kteří mu platí za jeho kousky, Sókratés vychvaluje výbornost umění kuplířského,*

jímž rozumí schopnost získat sobě a jiným náklonnost druhých.

Výklady jsou proloženy vtipnými poznámkami

Sókratovými a Antisthenovými.

(198)

5/ *Rozmarný spor Sókrata s Kritobúlem, kdo z nich je krásnější, rozhodnou Syrákúsanovi hudebníci ve prospěch Kritobúla.*

(212)

6/ *Sókratés si dobírá Hermogena pro jeho zamlklost.*

Syrákúsan se cítí přehlížen, žárlí na Sókrata a snaží se ho zesměšnit.

Jeho pokusy ztroskotávají na Sókratově vtipnosti a mírnosti.

(214)

7/ *Sókratés žádá na Syrákúsanovi zábavy méně nebezpečné a méně neobvyklé, než jsou ty, které jim předvádí.*

(216)

8/ *Sókratés oslavuje lásku a dokazuje, že duševní láska je významnější než láska tělesná. Svě tvrzení dokládá příklady z mýthologie a rozebírá Kalliův vztah k Autolykovi.*

(218)

9/ *Autolykos s Lykónem odejdou. Syrákúsanův chlapec s dívkou předvádějí mimicky setkání Ariadny a Dionýsa a mají velký úspěch. Pak se hosté rozejdou.*

(226)

SÓKRATOVA OBHAJOBA

(229)

O HOSPODAŘENÍ

1/ *Hospodaření je umění, jak spravovat domácnost.*

Majetkem jsou jen užitečné věci. Zlé vášně hospodaření neprospívají.

(243)

2/ *Bohatý Kritobúlos je ve skutečnosti chudší než Sókratés, protože má mnoho výdajů, kdežto Sókratés je bez potřeb.*

Rád by se od Sókrata naučil hospodařit, a Sókratés mu slibuje, že ho seznámí se schopným učitelem.

(248)

3/ *Kritobúlos by měl začít pozorováním, jak si někteří lidé počínají dobře a jiní za týchž podmínek špatně.*

(252)

- 4/ *Pro Kritobúla je podle Sókratova názoru vedle vojenství nejlepším zaměstnáním zemědělství. Není to ledajaká činnost, zabývá se jí i perský král. Epizoda s Kýrem a Lýsandrem.*
(255)
- 5/ *Oslava zemědělství, které je zdrojem potěšení i bohatství. Cvičí a otužuje tělo, učí být štědrým a spravedlivým, je matkou a živitelkou všech ostatních povolání. Učí také poroučet.*
(260)
- 6/ *Shrnutí probraných bodů. Na příkladu všestranně dokonalého člověka Sókratés ukazuje, jak dovedou být někteří úspěšní tam, kde jiní ztroskotávají.*
(264)
- 7/ *Ischomachův rozhovor s manželkou o rozdělení povinností mezi mužem a ženou — muži přísluší práce mimo dům, ženě v domácnosti, kde má stejné postavení jako královna v úlu. Co je účelem manželství.*
(267)
- 8/ *Ischomachos ukazuje manželce na výhody pořádku v domácnosti, ve vojsku i na lodi. Příklad foinického korábu. Krása dobře uspořádaných předmětů.*
(274)
- 9/ *Ischomachos projde s manželkou celý dům, společně roztrídí movitý majetek, určí vhodné místo pro uložení každé věci a najdou si svědomitou hospodyní. Manželka převezme dozor nad domácností a nad otroky.*
(279)
- 10/ *Ischomachos přesvědčí manželku, že se nemá ličit.*
(283)
- 11/ *Ischomachův denní program: časně vstává, dohlíží na práci v polích a zajišťuje si růst majetku, pravidelně cvičí své tělo a tím pečuje o své zdraví a o svou přípravu pro vojenskou službu.*
(286)
- 12/ *Při výběru správce hledí Ischomachos na jeho znalosti, oddanost k pánovi a na dobré povahové vlastnosti, stále ho také kontroluje.*
(291)
- 13/ *Ischomachos vštěpuje svým správcům odborné znalosti i umění, jak poroučet druhým.*
(294)
- 14/ *Trestáním špatných a odměňováním dobrých učí Ischomachos své správce spravedlivosti.*
(297)

- 15/ *Je lehké osvojit si správnou techniku zemědělské práce, neboť je snadná k naučení a dobří rolníci se ochotně dělí o své zkušenosti.*
(298)
- 16/ *O způsobu, jak poznat kvalitu pozemku, a o obdělávání půdy.*
(301)
- 17/ *O setí obilí.*
(303)
- 18/ *O žních, o mlácení a čištění obilí.*
(306)
- 19/ *O vysazování ovocných stromů a vinné révy. Chvála zemědělství.*
(309)
- 20/ *Zemědělci se od sebe liší svou pracovitostí a péčí, s níž se starají o hnojení, zlepšování polí, pracovní využití dělníků, nákup pozemků zanedbaných a jejich prodej, když je zkvalitnili.*
(313)
- 21/ *Výnosnost hospodářství závisí na schopnosti majitele nebo správce k vydáváním rozkazů.*
(318)

HIERÓN

neboli KNIHA O TYRANIDĚ

- 1/ *V rozhovoru s básníkem Simónidem ukazuje Hierón, že samovládce má v každém ohledu mnohem méně ze života než prostý občan.*
(323)
- 2/ *Hierón odmítá jako nesprávný Simónidův názor, že vladaři přinášejí výhody jeho moc a bohatství. Jeho vladaření je jen lesklá bída.*
(329)
- 3/ *Zcela je vladaři odepřeno přátelství, považované za nejcennější statek. Historie poskytuje mnoho příkladů, že nejvíc nebezpečí mu hrozí právě od těch, kteří by mu měli být nejbližší.*
(332)
- 4/ *Vladař nemůže důvěřovat nikomu. Velké výdaje, hlavně na bezpečnost, ho nutí hledat stále nové zdroje bohatství.*
(333)

- 5/ *Tyran se musí bát nejlepších občanů a spojovat se s těmi nejhoršími.*
(335)
- 6/ *Pro vladaře je nemyslitelné, že by se mohl oddat nenucené zábavě. Musí se obklopovat otrockými povahami a mít strach i ze svých strážců. Je obklopen samými nepřáteli.*
(336)
- 7/ *Úcta, která je vládci prokazována, je vynucená, nemůže proto těšit. Vzdát se vlády je nemožné.*
(338)
- 8/ *Simónidés se pokouší dokázat, že vládce má všechny možnosti, jak si zpřijemnit život. Hierón poukazuje na to, že je nucen k mnoha nenáviděným opatřením.*
(341)
- 9/ *Simónidés Hierónovi radí, aby přenechal nepřijemné povinnosti jiným a dělal jen to, co mu může přinést oblibu.*
(343)
- 10/ *I náklad na žoldněřskou armádu ponesou občané rádi, bude-li jim zajišťovat bezpečnost.*
(345)
- 11/ *Stará-li se vladař svědomitě o veřejný zájem, pomáhá tím nejlépe sám sobě.*
(346)

AGÉSILÁOS

- 1/ *Pro vznešený původ a vynikající duševní vlastnosti byl Agésiláos Spartány považován za hodného vládnout. Osvědčil se jako velmi zkušený a rozvážný vojevůdce, získal si také velkou úctu dodržováním přísahy, spravedlivostí, mírností a laskavostí a dokázal usmířit nesvorné řecké obce v Malé Asii.*
(351)
- 2/ *Vyzván k návratu do vlasti, přeplavil se Agésiláos přes Helléspont. Cestou odrazil útok Thessalů. U Koróneje porazil Thébany, stejně úspěšně bojoval proti jiným obcím. Spartu uhájil proti útokům nepřátel. Když mu pokročilý věk nedovoľoval účastnit se vojenských akcí, působil úspěšně jako diplomat.*
(359)
- 3/ *Všechno, co bylo až dosud řečeno, je stále ještě v paměti lidí. Svědectví o tom, jak Agésiláos dodržoval přísahu a závazky.*
(367)

- 4/ *Doklady o Agésiláově nezištnosti.*
(368)
- 5/ *Agésiláos byl střídavý v jídle a pití, otužilý ve snášení horka, zimy i námah. Ve věcech lásky byl cudný a zdrženlivý.*
(370)
- 6/ *Agésiláos byl statečný a moudrý.*
(372)
- 7/ *O Agésiláově vlastenectví, lásce ke spoluobčanům a ke všem Řekům a o jeho nenávisti k nepřítelům.*
(373)
- 8/ *Chvála Agésiláovy vznešenosti ducha, laskavosti, poctivosti a pohrdání bohatstvím.*
(375)
- 9/ *Proti Agésiláovým ctnostem jsou stavěny nectnosti perského krále.*
(377)
- 10/ *Agésiláos je vzorem pro každého, kdo se chce vyznamenat. Nezaslouží si oplakávání, ale oslavování za vzácné štěstí, že nebyl nikým až do nejvyššího stáří překonán.*
(379)
- 11/ *Shrnutí Agésiláových předností, aby si je lidé líp zapamatovali.*
(380)

POZNÁMKY

(385)

SEZNAM VLASTNÍCH JMEN

(422)

EDIČNÍ POZNÁMKA

(439)